

HEMŞİRELERİN RUH HASTALIĞI İLE İLGİLİ TUTUMLARININ ARAŞTIRILMASI

M. Olcay KIRLANGIÇ (ÇAM)*

ÖZET

Araştırma, Manisa Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi'nde hemşirelerin ruh hastalığına karşı tutumlarını saptamak amacıyla, betimleyici tarzda yapılmıştır.

Veriler, görüşme tekniğiyle elde edilmiştir. 59 hemşire ile teketek görüşme yapılmıştır.

Elde edilen verilerin değerlendirilmesiyle, hemşirelerin ruh hastalığı ile ilgili tutumlarının, toplumsal yapı ile paralellik gösterdiği belirlenmiştir.

WHO, dünyada 40 milyon civarında ağır ruh hastası olduğunu bildirmiştir. Bu rakam, ruh sağlığının korunup, sürdürülmesi için est konusundaki çalışmaların gerekliliğinin ve öneminin bir göstergesidir (10).

Ruh hastalarına götürülen sağlık hizmeti bir ekip hizmetidir. Ekip üyelerinin birlikte, uyum içinde, uygun ve tutarlı bir şekilde hastaya yaklaşımları hastaya sağlanan yararı birkaç kez arttırmaktadır. Ekipte, psikiyatri hemşiresinin önemi, hastayla sürekli ve daha uzun süreli birlikte olabilmek konusuyla artmaktadır (1, 14). Hasta bireylerin olumlu benlik kavrakı geliştirip etkin kişiler arası ilişkiler kurabilmesi ve toplumada üretici rol alabilmelerinin sağlanması, psikiyatri hemşireliğinin tanınması (2, 4, 7, 8).

*Ege Ü. Hemşirelik Y. O. Psikiyatri Hemşireliği Bilim Dalı Araştırma Görevlisi.

*Bu araştırma Bilim Uzmanlığı tezinden alınmıştır.

ülkemizde hemşirelik alanında uzrnanlaşmalar yeni yeni oluşmaktadır. Bu nedenle, ruh sağlığı ve hastalıkları alanındaki hemşirelik hizmetleri uzrnanlaşrnamış hemşireler tarafından yürütölmektedir.

Bu araştırma, mevcut koşullarımızla birlikte, hemşirelerimizin ruh hastalığı ile ilgili tutumlarının saptanması amacıyla yapılmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırma, Manisa Ruh Sağlığı ve Hastalıklar Hastanesi'nde (hastane S. S. Y. B. ¹ rıa bağlı olup 400 yataklı bir kurumdur), 10 Mart - 15 Nisan 1984 tarihleri arasında yapılmıştır. 0 tarihlerde hastanede toplam 73 hemşire çalışmakta olup, 9 hemşire görüşmeyi kabul etmemiş, 5'i ile de izinli ya da raporlu olduğu için görüşölememiştir. Sonuç olarak, 59 hemşire ile görüşölmüştür. Araştırma yarı yapılandırılmış serbest görüşme olarak hazırlamp. başlangıçta açık uçlu sorularla, daha sonra kapalı uçlu sorularla yürütölmüştür. Böylece yapılandırılmış görüşmenin subjektifliği giderilmiş verilen cevaplar derinlik ve düzenli çok bilgi sağlama olanaklarıyla birleştirilmiştir (5. 6).

Araştırma için kullanılan fonnlarn geçerlilik ve güvenilirlikleri önceden yapılmış araştırmalarda kullanılarak saptanmıştır (II, 12, 13).

Görüşmeler ortalama olarak 75 dk. sfırrnştır.

Elde edilen veriler sayı ve yüzelikler üzerinden değerlendirilmiştir.

BULGULAR VE YORUM

Araştırma kapsamına giren hernşirelerin ruh hastasına karşı tutumları. ruh hasalığının nedenine ve tedavisine ilişkin görüşlerinden şu sonuçlar elde edilmiştir:

1. Hernşirelerin "Ruh hastası kime denir?" sorusuna verdikleri yanıtlardan, ruh hastası dendiğinde akıllarına, kontroffini."ı kaybetmiş, psikotik tablo içinde bir kimse gelmekte olduğunu görüyoruz.
2. Hernşirelerin "Ruh hastası ne yapar?" sorusuna verdikleri yanıtlardan yine psikotik bir tabloyu ve daha çok eksliasyondaki bir tabloyu düşünmeye yönelik oidurlarnu görüyoruz (3, 9).

3. Hemşirelerin, "Sizin için hastalann konuştuıkları önemli midir?" sorusuna % 81.36'sı "evet önemlidir" yanıtını vermiştir. Ancak geri kalanın uygun olmayan yanıtlar vermesinin kişiliklerine akıl hastanesinde çalışmaya isteksizliklerine ve genelde bilgisizliklerine ba'..111 olabileceği düşünölmektedir (9).
4. Hemşirelerin "Ruh hastaları karşısında ne hissedersiniz?" sorusuna verdikleri yanıtlardan; büyük çoğunluğunun (% 93.22) duygusal davrandığını, kendi duygu, düşünce ve davranışlarını kontrol altında tutup, hastaya .erapötik yaklaşım gösterebilme yeteneğinde olamayacakları sonucu çıkarılabilmektedir (9).

5. Hemşirelere "Ruh hastalığının en önemli sebebi sizce nedir?" sorusunu sorduğumuzda tercih sırası ve oranları şöyle olmuştur:

NEDEN	Orayırk)
a. Ailesel problemler ve aile yapısı	40.68
b.Soya çekim	25.42
c. Sosyal, çevresel sorunlar	11.86
d.Ekanamik nedenler	10.17
e. Diğer nedenler	11.85

- 6.Hemşirelere "Komşunun evinde bir ruh hastası olsa başkalarından gizler mi?" sorusunu sorduğumuzda, % 69.49 oranında "gizler" yanıtı alınmıştır. Gizleme nedeni olarak çevresel, toplumsal değerlendirmeleri göstermişlerdir. Aynı soruyu "Sizin evde bir ruh hastası olsa komşularınızdan gizler misiniz?" şeklinde sorduğumuzda % 69.49 oranında "gizlemem" yanıtını vermişlerdir. İki yanıt arasında bir çelişki varmış gibi görünmekle birlikte kendi evlerindeki hasta için çoğunun ifadesi "gizleyip gizlememektan önce nasıl tedavi ettirebileceğimizi düşünürörn" şeklinde olmuştur.

Hemşirelere "Hastanıza ne yapmayı düşünürünüz? Kime akıl danışırız?" sorusunu sorduğumuzda. % 89.83'ünün hastasını doktora götürüp, tedavi ettenne gayreti içinde olacağını görüyoruz. Hemşirelerin, hastalarını akıl hastanesine yatırıp yatırmama konusunda tutumlarını araştırdığımızda, % 94.91'inin olumlu tutum içinde olduklarını görüyoruz.

7. Hemşirelerin ruh hastalığının iyileşip iyileşmemesine ilişkin tutumlarını araştırdığımızda çoğunun (% 83.05) bu konuda karamsarlık içinde olduğunu görüyoruz. Bunun hasta bakım ve tedavisini olumsuz yönde etkileyeceği tahmin edilebilir.
8. Hemşirelerin ruh hastalarının cezalandırılmaları konusundaki tutumlarını araştırdığımızda % 84.75'i cezalandırılmayıp, teda-

vi ettirilmeieri doğrultusunda cevap vererek olumlu tutum göstermişlerdir. Ancak % 15.25'inin olumsuz tutum içinde olmalarının kişiliklerinden ve bilgisizliklerinden kaynaklanabileceği akla gelmektedir.

9. Hemşirelere "Hastanenizde bakım ve tedaviyi nasıl buluyorsunuz?" sorusunu sordüğümüzda: % 38.98 oranında "çok iyi bakım ve tedavi var", % 18.64 oranında "konuşma terapisi yapılmıyor", % 16.95 oranında fikir belirtrneyenler, % 8.47 oranlarında "heşirelerin bilgisi az", "doktor saylısı az", "rehabilitasyon yönü geri" yanıtları alınmıştır

10.Hemşirelere İnsan kendi ruh sağlığının yolunda olup olmadığını anlayabilir mi?" sorusunu sordüğümüzda % 89.83'ünün yanıtı olumlu olmuştur. "Nasıl anlar?" sorusuna ise farklı yanıtlar verilmiştir. Ancak en yüksek aran (% 41.51) "çabuk sinirlenip. bağırip, çağınna" olmuştur.

11.Hemşirelerin % 62.71'i kendilerini akıl hastanesinde çalışmakla şanssız sayıyor, % 11.86'51 şanslı sayıyor, % 25.42'si kendilerini ne şanslı ne de şanssız olarak değerlendirmediklerini belirtiyorlar. Hemşirelerin, % 84.74'ü akıl hastanesinde çalışmanın kendilerini şu ya da bu şekilde olumsuz etkilediğini düşünüyor.

12. Hemşirelere verdikleri bilgi ve görüşleri nereden edindildelerini sordüğümüzda. % 96.611"hastanede gördüklerim, duyduklanm, tecrübelerim" yanıtını vermiştir. Hemşireler görüşme sırasında, öğrenciliklerinde ruh sağlığı ve hastalıkları konusunda çok az bilgi aldıklarını, çalışmaya başladırılan ilk dönemlerde büyük zorluklarla karşılaştıklarını belirimişlerdir.

SONUÇ

Hemşirelerin hastalara karşı tutumları hastanedeki mevcut sistemden ayrı düşünölemeyeceği için , araştırma hastanedeki genel tutum ve durum hakkında da bilgi sağlamıştır. Araştırma sırasında, hemşirelerin işlevlerinin medikal tedavinin yerine getirilmesi, hastanenin günlük işlerinin yürütölmesi, gözlem yapma ve hastaya kontrol etme şeklinde sınırlı olduğu ve hastalarla, hastanın duygusal gereksinimlerini karşılamak için fazla beraber olmadıkları hatta zaman itici oldukları gözlenmiştir.

Hemşirelerin hastalara daha uygun ve terapötik tutum gösterebilmeleri; eğitim ve bilgi düzeylerinden, kişiliklerinden, akıl hastanesinde çalışmayla istekli olup olmadıklarından. hizmet içi eğilim olanaklarından, hemşire sayısından, hastanenin genel durumundan, işleyişden, benzer birçok etkiden ayrı düşünülemez. Hastaya götürülen sağlık hizmetindeki sistem bunları sağladığı ölçüde, hastaların tedavisinde daha etkili olunulabilecektir. Bu alanda etkin, sürekli ve düzenli çalışmalara ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

Araştırmanın sonuçları önceden yapılmış araştırma sonuçlarına uygunluk göstermiştir.*

Ayrıca hemşireler görüşmelerde; hemşire lojmanı= hastane içinde olmasının, iş ortamının yoğunluğunu sürekli hissetmelerine ve sosyal yaşantılarının kısıtlanmasına neden olduğunu belirtmişlerdir. Bu durumun. hemşirelerin tutumlarına etkisi olabilir. Bu nedenle bu konu, ileridiki araştırmaların konusu olabilir.

Bu araştırmanın diğer akıl hastanelerinde çalışan hemşirelerle de yapılması daha genel sonuçlara gidebilmiyi sağlayacaktır.

SUMMARY

The Attitudes of the Nurses' to the Mental Mness

This study is done at the Manisa Mental Hospital to determine the nurses' attitudes to mental illness. (There are 400 beds in this hospital).

Interview technique is used and the data is gathered by this technique.

The statistical analysis of data showed that the nurses' attitudes weren't appropriate for therapeutic change. Nurses' attitudes were similar of the other people of our community.

KAYNAKÇA

1. Arsan, C.: "Psikiyatrist Gözü İle Psikiyatride Ekip Çalışması", VII. Milli Nöro-Psikiyatri Kongresi Bilimsel Çalışmaları, Ankara, 1971, ss. 77-85.
2. Cengiz. G.: "Ankara'daki Psikiyatri Kliniklerinde Hemşirelik Bakımı Veren Görevlilerin Bakım ve Tedavi Etkinlikleri", Bilim Uzmanlığı Tezi, Ankara, 1979.

* Not: Araştırma sonuçları: G. Cengiz'in. Y. Savaşır'ın araştırma sonuçlarına uygunluk göstermiştir. Bu araştırmalar: kaynakçada belirtilen 2. 1 1, 12, 13 nolu kaynaklardır.

3. Geçtan, E.: Çağdaş Yaşam ve Normaldışı Davranışlar. Maya Matb., Ankara, 1981,
4. Hot'ling, C. K. and Leininger. M. M.: Hernşirelikte Ana Psikiyatrik Kavramlar. Çeviren: Aysel Kumral, İstanbul, 1981.
5. Kaptan, S.: Bilimsel Araştırma Teknikleri ve İstatistik Yöntemler. Ankara, 1982.
6. Karasar, N.: Araştırmalarda Rapor Hazırlama Yöntemi: Kavramlar, ilkeler, Teknikler. Pars Matb., Ankara, 1976.
7. Maddison, D.: Psychiatric Nursing. , Ed., Edinburg, Churchill Livingstone, 1975.
8. Manfreda, L. M. and Krampitz, S. D.: Psychlatric Nursing. Tenth Ed., F. A. Davis Comp., Philadelphia, 1977.
9. Oğuz, Aslan.: Özel Görüşme, 1984.
10. Öztürk, O. ve diğerleri: Ruh Sağlığı ve Hastalıkları. Meteksan Lirnitel Şirketi Baskı Tesisleri, Ankara, 1981.
11. Savaşır, Y.: "Toplumun Ruh Hastalarına Karşı Tutumlarının Bilinmesinin Önemi ve Bu Konuda Uygulanan Bir Araştırma", VII. Milli Nöro-Psiryatri Kongresi Bilimsel Çalışmaları, Ankara, 1971, ss. 251-261.
12. Savaşır, Y.: "Türk Toplumunun Araştırma Yapılan Geleneksel ve Sosyal Değişime Uğramış Kesimlerinde Ruh Hastasının Algılanması ve Nedenleri Hakkındaki inançlar", VII. Milli Nöro-Psiryatri Kongresi Bilimsel Çalışmaları, Ankara, 1971, ss. 293-313.
13. Savaşır, Y.: "Türk Toplumunun Araştırma Yapılan Geleneksel ve Sosyal Değişime Uğramış Kesimlerinde Ruh Hastasının Dağıtılması ile İlgili Tutum ve inançlar", VII. Milli Nöro-Psiryatri Kongresi Bilimsel Çalışmaları, Ankara, 1971, ss. 275-293.
14. Yavuz, G.: "Psikiyatride Ekip Çalışması ve Ekipte Hemşirenin Rolü", VII. Milli Nöro-Psiryatri Kongresi Bilimsel Çalışmaları, Ankara, 1971, ss. 85-89.